

การเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของข้าราชการครู

การศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาอาชีพและตำแหน่งหน้าที่ในอาชีพนั้นมาเป็นพื้นฐานในการจัดลำดับชั้นทางสังคมของบุคคล ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระดับชั้นทางสังคมของครูกับพ่อแล้ว ก็จะทำให้ทราบถึงสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุได้ และในการศึกษาได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น ๖ กลุ่ม คือ

๑. ผู้ปฏิบัติวิชาชีพและบริหารระดับสูง ข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับที่ ๕ ขึ้นไป และทหารตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอกขึ้นไป
 ๒. ผู้ปฏิบัติวิชาชีพและบริหารระดับกลาง ข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับที่ ๓ ถึงที่ ๔ ทหารตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโทลงมา
 ๓. พนักงานองค์การรัฐวิสาหกิจ และพนักงาน ลูกจ้างในบริษัทเอกชน
 ๔. ข้าราชการทุกประเภทตั้งแต่ระดับ ที่ ๑ ถึงที่ ๒ ผู้ประกอบอาชีพการค้าธุรกิจขนาดเล็ก และผู้ประกอบการทางเกษตรกรรม
 ๕. กรรมกรผู้มีฝีมือ
 ๖. กรรมกรผู้ไร้ฝีมือ และผู้ที่รับจ้างทั่วไป
- (สำหรับรายละเอียดของอาชีพในแต่ละกลุ่มอยู่ในบทที่ ๒ หน้า ๔๔)

ในการศึกษาวิจัยได้กำหนดให้กลุ่มอาชีพที่ ๑ เป็นอาชีพระดับสูงหรือชั้นสังคมระดับสูง กลุ่มอาชีพที่ ๒ และ ๓ เป็นอาชีพระดับปานกลาง หรือชั้นสังคมระดับกลาง กลุ่มอาชีพที่ ๔ , ๕ และ ๖ เป็นอาชีพระดับต่ำ หรือชั้นสังคมระดับต่ำ ข้อมูลในตารางที่ ๑๓ แสดงให้เห็นว่าประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ ๕๐ ของข้าราชการครูที่เป็นตัวอย่างในการศึกษานี้อยู่ในชั้นสังคมระดับสูง และร้อยละ ๔๔ และ ๐.๓ อยู่ในชั้นสังคมระดับกลางและระดับต่ำตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามลำดับชั้นทางสังคมของพ่อแล้วพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งหรือประมาณร้อยละ ๔๙ มีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำ และร้อยละ ๓๒ มีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับกลางและเพียงร้อยละ ๒๑ มีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับสูง ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนของครูและพ่อที่อยู่ในชั้นสังคมเดียวกัน ปรากฏว่าประมาณร้อยละ ๑๒ ที่พ่อและลูกอยู่ในชั้นสังคมระดับสูงทั้งคู่ และประมาณร้อยละ ๑๔ ที่พ่อและลูกอยู่ในชั้นสังคมระดับกลางทั้งคู่ ส่วนในชั้นสังคมระดับต่ำไม่ปรากฏเลย ซึ่งแสดงว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ส่งเสริมให้มีการเลื่อนชั้นทางสังคมจากระดับต่ำขึ้นไปสู่ชั้นสังคมระดับกลาง และชั้นสังคมระดับสูงได้

ตารางที่ ๑๙ ระดับชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับชั้นทางสังคมของพ่อ

ระดับชั้นทางสังคมของพ่อ	ระดับชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูง	กลาง	ต่ำ	
สูง	๑๒.๐ (๓๖)	๘.๙ (๒๖)	๐ (๐)	๒๐.๙ (๖๓)
กลาง	๑๙.๐ (๕๑)	๑๔.๓ (๔๓)	๐.๓ (๑)	๓๓.๖ (๘๕)
ต่ำ	๒๑.๐ (๖๓)	๒๖.๙ (๘๐)	๐ (๐)	๔๗.๙ (๑๔๓)
รวม	๕๐.๐ (๑๕๐)	๔๘.๑ (๑๔๙)	๐.๓ (๑)	๙๘.๔ (๓๐๐)

เมื่อแบ่งข้าราชการครุออกตามสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคม คือชั้นสังคมระดับสูง ชั้นสังคมระดับกลาง ชั้นสังคมระดับต่ำ พบว่าร้อยละ ๖๔.๘ เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น ร้อยละ ๒๖.๓ ที่ยังอยู่ในชั้นสังคมเดิม และร้อยละ ๘.๐ เลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลงและเมื่อจำแนกตามช่วงอายุแล้วก็ปรากฏว่า ในช่วงอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี ครูมีสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลงมากที่สุด คือร้อยละ ๑๓.๓ เมื่อเปรียบเทียบกับครูในช่วงอายุ ๔๐ - ๔๙ และ ๕๐ - ๕๙ ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในช่วงอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการทำงาน ในช่วงเวลา ๑๐ - ๑๕ ปี เมื่อเปรียบเทียบกับพอซึ่งทำมานานกว่ามาก มีตำแหน่งในอาชีพที่สูงกว่าจึงอยู่ในชั้นสังคมเดิมหรือชั้นสังคมที่ต่ำกว่าพอ ส่วนในช่วงอายุที่ ๔๐ - ๔๙ ปี ปรากฏว่ามีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นกว่าพอเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ ๘๗.๒ และจากข้อมูล (ตารางที่ ๑) ก็สนับสนุนเพราะพบว่าในช่วงอายุนี้มีครูบริหารอยู่เป็นประ-
 มาณมาก สรุปแล้วครูเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นกว่าพอในอัตราส่วนที่มากที่สุด ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคม			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
๓๐ - ๓๙ ปี	๕๖.๖ (๘๔)	๓๐.๑ (๕๐)	๑๓.๓ (๒๒)	๑๐๐.๐ (๑๖๖)
๔๐ - ๔๙ ปี	๘๗.๒ (๘๘)	๒๐.๒ (๒๓)	๒.๖ (๓)	๑๐๐.๐ (๑๑๔)
๕๐ - ๕๙ ปี	๖๐.๐ (๑๒)	๓๐.๐ (๖)	๑๐.๐ (๒)	๑๐๐.๐ (๒๐)
รวม	๖๔.๘ (๑๘๔)	๒๖.๓ (๘๕)	๘.๐ (๒๘)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

ตารางที่ ๑๔ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับชั้นสังคม
ของพ่อ

ระดับชั้นสังคม ของพ่อครู	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
สูง	๐ (๐)	๔๕.๖ (๓๖)	๘๖.๓ (๒๖)	๒๐.๙ (๖๒)
กลาง	๒๖.๓ (๕๑)	๕๔.๔ (๔๓)	๓.๙ (๑)	๓๑.๙ (๘๕)
ต่ำ	๙๓.๙ (๑๔๓)	๐ (๐)	๐ (๐)	๔๙.๖ (๑๔๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๙๔)	๑๐๐.๐ (๙๙)	๑๐๐.๐ (๒๙)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

จากข้อมูลในตารางที่ ๑๔ ครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น มีพ่อที่อยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำ เป็นจำนวนมากที่สุด คือประมาณร้อยละ ๙๔ และอยู่ในระดับกลางร้อยละ ๒๖ ส่วนในชั้นสังคมระดับสูงไม่ปรากฏเลย ส่วนครูที่อยู่ในชั้นสังคมเดิม มีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับกลางมากที่สุด ประมาณร้อยละ ๕๔ และอยู่ในชั้นสังคมระดับสูง ประมาณร้อยละ ๔๖ สำหรับครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลง ปรากฏว่ามีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๖ และอยู่ในชั้นสังคมระดับกลางเพียงร้อยละ ๔ เท่านั้น ส่วนในชั้นสังคมระดับต่ำไม่ปรากฏเลย

จากข้อมูลดังกล่าวที่แสดงว่าครุที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น ประมาณ ๓ ใน ๔ มีพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำ ช่วยชี้ให้เห็นว่าครุเป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้กับผู้ ที่มาจากชั้นสังคมระดับต่ำ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ได้มีโอกาสเลื่อนชั้นทาง สังคมสูงขึ้นกว่าพ่อแม่ได้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าการศึกษาวชิชาครุ ไซทนต์พัย น้อยและมีสถานศึกษาอยู่มากแห่ง จึงเป็นที่พึ่งของพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ที่ ไม่สามารถจะส่งเสียลูกของตนให้เรียนทางอื่นได้ก็ให้เรียนครุ ซึ่งเท่ากับช่วยให้ลูก ได้มีโอกาสเข้าทำงานราชการ และเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้นกว่าพ่อแม่ได้

การศึกษาวชิชาในบั้นนี้ จะศึกษาการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่น อายุของข้าราชการครุ โดยมีสมมติฐานดังต่อไปนี้คือ

๑. ระดับการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ
๒. ขนาดครอบครัวพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ
๓. ระดับการศึกษาของพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ
๔. ลักษณะอาชีพของพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ
๕. ระดับรายได้ของพ่อแม่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ

การเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของข้าราชการครุ

๑. ระดับการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุคคล ดังเช่นผลงานวิจัยของ ซิลคอกซ์ ในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ในประเทศไทย ก็แสดง

ว่าผู้ที่มีโอกาสดี และประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการทำงานอย่างรวดเร็ว นั้นมักจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และผลงานวิจัยของ นันทา วิเศษรัฐโสภา ก็เท่ากับสนับสนุนให้เห็นว่า ในระบบราชการไทยหรือหน่วยงานองค์การของรัฐนั้น ได้กำหนดตำแหน่งสูงสุดในระดับต่าง ๆ ตามพื้นฐานของการศึกษาและวุฒิที่ได้รับมาเป็นเกณฑ์ ซึ่งถ้าสามารถศึกษาต่อให้สูงขึ้น ยิ่งเป็นการศึกษาต่อ ณ. ต่างประเทศ ก็อาจทำให้บุคคลนั้นขึ้นไปอยู่ในตำแหน่งสูงสุดได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ทำให้บุคคลนั้นมีการเลื่อนชั้นทางสังคมในสถานภาพสูงขึ้นได้นั่นเอง^๒

สำหรับการศึกษาการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จากตารางที่ ๒๐ พบว่าระดับการศึกษาและการเลื่อนชั้นทางสังคมของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ดังจะเห็นได้ว่า กลุ่มครูที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับสูงสุดมีสัดส่วนการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔ รองลงมาคือกลุ่มครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔ และครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับปานกลาง มีร้อยละ ๖๓.๔ ส่วนกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖ และเทียบเท่าเป็นการศึกษาระดับต่ำมีร้อยละ ๓๗.๕ จากข้อมูลนี้ แสดงว่าโอกาสในการเลื่อนชั้นของครู

T.H.Silcock, Thailand : Social and Economic Studies in Development, Canberra : Australia National University Press, 1967, pp.85-101.

^๒ นันทา วิเศษรัฐโสภา, "การเลื่อนชั้นทางสังคมของนักเรียนไทยที่ไต่ทุนเล่นเรียนหลวงไปศึกษา ณ. ต่างประเทศ ในสมัย ร.๖ และ ร.๗" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๑๑๘.

จะมีอยู่มากถ้าได้รับการศึกษาสูง และจะค่อย ๆ ลดน้อยลงถ้ามีการศึกษาค่ำลงมา
 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของงานในระบบราชการ ที่ตำแหน่งในระดับสูงได้ถูกกั-
 หนกไว้สำหรับผู้ที่มีการศึกษาสูง

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่แสดงการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู ปรากฏ
 ว่าครูที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔,๕, ๖, และเทียบเท่า
 เลื่อนชั้นต่ำลงร้อยละ ๑๒.๕ และลดลงเรื่อย ๆ ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น คือ
 ในระดับอนุปริญาตร้อยละ ๘.๗ ในระดับปริญญาตรี มีร้อยละ ๘.๔ ส่วนในระดับ
 ปริญญาโทไม่ปรากฏเลย

นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ยังคงอยู่ในสังคม
 เคี้ยวกับพอ คือมีสถานภาพการเลื่อนชั้นคงเดิม เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อย
 ละ ๕๐ ส่วนในระดับการศึกษาสูง มีเพียงร้อยละ ๑๗.๖ เท่านั้น ถึงแม้ว่าตามหลัก
 สถิติ ถ้าข้อมูลแต่ละเซลล์ไม่ถึง ๑๐ คน จะทำให้เปอร์เซ็นต์ที่ได้ออกมาคลาดเคลื่อน
 จากความเป็นจริง และไม่คอยนิยมใช้ แต่เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษานุปริญญา
 ปริญญาตรี และปริญญาตรี และปริญญาโท ก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่าครูที่มีการศึกษา
 สูงมีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นในอัตราส่วนที่มากกว่า

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเลื่อนชั้นทางสังคม
 ในระหว่างรุ่นอายุของครู ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้วยการใช้สถิติอย่างง่าย

ตารางที่ ๒๐ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับการศึกษา
ชั้นสูงสุดของครู

ระดับการศึกษา ชั้นสูงสุดของครู	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
ม.ศ. ๓	ก	๐	๐	ก(น้อยกว่า ๕ ราย)
	(๑)	(๐)	(๐)	(๑)
ม.ศ. ๔, ๕, ๖ และเทียบเท่า	๓๙.๕	๕๐.๐	๑๒.๕	๑๐๐.๐
อนุปริญญา	(๓)	(๔)	(๑)	(๘)
	๒๓.๘	๒๖.๔	๘.๘	๑๐๐.๐
	(๔๖)	(๑๘)	(๙)	(๗๓)
ปริญญาตรี	๖๔.๔	๒๖.๒	๘.๔	๑๐๐.๐
	(๑๓๐)	(๕๓)	(๑๘)	(๒๐๑)
ปริญญาโท	๘๒.๔	๑๙.๖	๐	๑๐๐.๐
	(๑๔)	(๓)	(๐)	(๑๗)
รวม	๖๔.๙	๒๖.๓	๘.๐	๑๐๐.๐
	(๑๘๔)	(๙๕)	(๒๙)	(๓๐๐)

๒. ขนาดครอบครัวพอเหมาะจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคม

ของครู

จากผลวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่าผู้ที่เป็นบุตรคนเดียว หรือมีพี่น้องน้อย มีโอกาสที่จะเลื่อนชั้นทางสังคมได้มากกว่าผู้ที่มีพี่น้องหลายคน ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้ที่มีพี่น้องหลายคน พ่อแม่ต้องแบ่งทรัพยากรเป็นหลายส่วน จึงยากที่จะสนับสนุนลูกทุกคน ให้ได้รับการศึกษาที่ดีได้ ฉะนั้นโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม จึงขึ้นอยู่กับจำนวนพี่น้องด้วย และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาจำนวนพี่น้องของครุมาพิจารณาด้วย เพื่อจะดูว่า ในกลุ่มอาชีพรับราชการครู จำนวนพี่น้องจะมีผลต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุมากน้อยเพียงไร ซึ่งจะปรากฏรายละเอียดในตารางที่ ๒๑

ตารางที่ ๒๑ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ จำแนกตามจำนวนพี่น้องของครุ

จำนวนพี่น้อง ของครุ	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุ			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
๑ - ๔	๖๕.๘ (๗๕)	๒๒.๘ (๒๖)	๑๑.๔ (๑๓)	๑๐๐.๐ (๑๑๔)
๕ - ๘	๖๔.๗ (๘๗)	๒๘.๓ (๔๔)	๖.๐ (๘)	๑๐๐.๐ (๑๕๐)
๙ - ๑๕	๖๑.๑ (๒๒)	๒๕.๐ (๘)	๑๓.๙ (๕)	๑๐๐.๐ (๓๖)
รวม	๖๔.๗ (๑๘๘)	๒๖.๓ (๗๘)	๘.๐ (๒๗)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

จากข้อมูลในตารางพบว่า ครุที่มีพี่น้องอยู่ในระหว่าง ๑ - ๔ คน (ครอบครัวขนาดเล็ก) มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นมากที่สุด คือประมาณร้อยละ ๖๕ อยู่ในชั้นสังคมเดิมประมาณร้อยละ ๒๒ และเลื่อนชั้นต่ำลงประมาณร้อยละ

๑๑ ส่วนครูที่มีพี่น้องอยู่ระหว่าง ๕ - ๘ คน (ครอบครัวขนาดกลาง) มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นประมาณร้อยละ ๖๕ อยู่ในชั้นสังคมเดิมร้อยละ ๒๕ และเลื่อนชั้นต่ำลงประมาณร้อยละ ๖ และครูที่มีพี่น้องอยู่ระหว่าง ๙ - ๑๕ คน (ครอบครัวขนาดใหญ่) มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นประมาณร้อยละ ๖๑ อยู่ในชั้นสังคมเดิมร้อยละ ๒๕ และมีการเลื่อนชั้นต่ำลงประมาณร้อยละ ๑๔

การศึกษาความขมุกขมูญ เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครูก็ปรากฏว่า ครูมีสถานภาพการเลื่อนชั้นสูงขึ้นในทุกขนาดครอบครัว เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ในชั้นสังคมเดิมเกี่ยวกับพอ และที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือครูที่มีสถานภาพการเลื่อนชั้นต่ำลงกว่าพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนใหญ่ประมาณ ๑ ใน ๓ จำนวนครูทั้งหมด ๓๐๐ คน เป็นลูกคนที่ ๑ ของพ่อแม่ ซึ่งขอมหมายความว่าลูกคนแรกขอมได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากพ่อแม่มากเพื่อเป็นหลักของน้อง ๆ ประกอบกับการเรียนวิชาครูไม่ใช่จ่ายเงินมากนักเมื่อเทียบกับการเรียนสาขาอื่น ๆ ดังนั้นครูจึงมีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นเป็นจำนวนมาก และเมื่อเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มหรือขนาดครอบครัว ก็ปรากฏว่ามีข้อแตกต่างบางเล็กน้อย คือครูที่มีพี่น้องน้อยหรือครอบครัวขนาดเล็ก มีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นมากกว่าครูที่มีพี่น้องปานกลางและครูที่มีพี่น้องมากประมาณร้อยละ ๒ ถึงร้อยละ ๕ ตามลำดับ ถึงแม้ว่าตัวเลขจะน้อย แต่ก็มีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าครอบครัวขนาดเล็กทำให้ลูกมีโอกาสเลื่อนสูงขึ้นได้มากกว่าครอบครัวขนาดปานกลางและขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังพอมองเห็นอิทธิพลของขนาดครอบครัวได้จากจำนวนครูที่เลื่อนชั้นต่ำลง กล่าวคือครอบครัวขนาดเล็กมีลูกที่เลื่อนต่ำลงน้อยกว่าครอบครัวใหญ่

อนึ่งความแตกต่างของขมุกขมูญถึงแม้ว่าจะมีไม่มากนัก แต่แนวโน้มที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของขนาดครอบครัว ก็เป็นเหตุผลพอที่จะสรุปได้ว่าขนาดของครอบครัวพอแม่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างอายุของครู ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ระดับการศึกษาของพ่อแม่จะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทาง

สังคมของครู

จากผลงานวิจัยของชาวต่างประเทศและในประเทศไทยเองได้แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อการศึกษาของลูก ที่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกเรียนในระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เพราะเล็งเห็นคุณค่าทางการศึกษาที่จะใช้เป็นเรื่องมือในการเลื่อนชั้นทางสังคม เพื่อประสพผลสำเร็จในชีวิตต่อไป

สำหรับข้อมูลในตารางที่ ๒๒ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของพ่อแม่กับการศึกษาของครู ซึ่งพบว่า พ่อแม่ครูที่มีการศึกษาระดับสูงนั้นมีลูกที่จบการศึกษาในระดับสูงคือตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประมาณร้อยละ ๖๓ ปานกลางคือระดับอนุปริญญา ประมาณร้อยละ ๒๕ และระดับต่ำคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, ๔, ๕, ๖ และเทียบเท่า ประมาณร้อยละ ๑๒ ในขณะที่พ่อแม่ที่สำเร็จการศึกษาระดับปานกลาง มีลูกที่จบการศึกษาในระดับสูง ประมาณร้อยละ ๕๓ ปานกลางประมาณร้อยละ ๓๗ และระดับต่ำประมาณร้อยละ ๑๐ สำหรับพ่อที่มีการศึกษาระดับต่ำ มีลูกที่จบการศึกษาในระดับสูงประมาณร้อยละ ๓๔ ปานกลาง ประมาณร้อยละ ๓๗ และระดับต่ำมีมากที่สุด คือประมาณร้อยละ ๒๕

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพ่อแม่ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงและระดับปานกลาง มีอัตราส่วนของลูกคือครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงมากกว่าร้อยละ ๕๐ ซึ่งมากกว่าในกลุ่มพ่อแม่ครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบทั้ง ๓ กลุ่มก็พบว่าพ่อแม่ครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ มีครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ เช่นเดียวกับพ่อแม่ เป็นจำนวนมากที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็อาจสรุปได้ว่าการศึกษาของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อการศึกษาของลูกในระยะเริ่มต้นของการศึกษา ถึงแม้ว่าในระดับการศึกษาสูง จะมีจำนวนไม่ถึง ๑๐ คนก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับกลางและระดับต่ำก็อาจสรุปเช่นนั้นได้

ตารางที่ ๒๒ ระดับการศึกษาของครู จำแนกตามระดับการศึกษาของพ่อแม่ครู

ระดับการศึกษา ของพ่อแม่ครู	ระดับการศึกษาของครู			รวม
	สูง	กลาง	ต่ำ	
สูง	๖๒.๕ (๕)	๒๕.๐ (๒)	๑๒.๕ (๑)	๑๐๐.๐ (๘)
กลาง	๕๒.๘ (๕๖)	๓๖.๘ (๓๘)	๑๐.๔ (๑๑)	๑๐๐.๐ (๑๐๖)
ต่ำ	๓๘.๒ (๘๑)	๓๖.๖ (๖๘)	๒๕.๒ (๔๘)	๑๐๐.๐ (๑๘๖)
รวม	๔๕.๐ (๑๓๒)	๓๖.๓ (๑๐๘)	๑๘.๘ (๕๘)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

หมายเหตุ ระดับการศึกษาของครู เป็นระดับการศึกษาเมื่อเข้าทำงานเป็นครั้งแรก

ระดับการศึกษาของพ่อแม่ครู จำแนกตามขั้นตอนของระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาของครู จะเห็นว่าครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับสูง เป็นจำนวนมากที่สุด ไม่ว่าจะพ่อแม่สำเร็จการศึกษาในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งเท่ากับแสดงว่าไม่ว่าพ่อแม่จะจบการศึกษาในระดับใดก็ตาม ก็จะพยายามที่จะส่งเสริมให้ลูกมีโอกาสศึกษาไปจนถึงขั้นสูง ๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพ่อแม่ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยดั่งกล่าวมาแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เนื่องจากมีอาชีพอยู่ในระดับต่ำทางสังคมและมีรายได้น้อย จึงสนับสนุนลูกคือครูให้เรียนมาก ๆ เพื่อจะได้มีโอกาสในชีวิตที่ดีกว่าใน

การเลื่อนสถานภาพของตนเองให้สูงขึ้นกว่าพ่อแม่ที่เป็นอยู่

การหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของพ่อแม่กับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู ได้นำเอาจำนวนปีการศึกษาด้วยกันของพ่อแม่ครูมาเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. ช่วง ๐ - ๑๒ ปี เป็นระดับการศึกษาพ่อแม่ต่ำ
๒. ช่วง ๑๓ - ๑๔ ปี เป็นระดับการศึกษาพ่อแม่ปานกลาง
๓. ช่วง ๒๕ - ๓๖ ปี เป็นระดับการศึกษาพ่อแม่สูง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ มีครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น เป็นจำนวนมากที่สุด คือประมาณร้อยละ ๕๐ สถานภาพคงเดิมประมาณร้อยละ ๕ และสถานภาพต่ำลงประมาณร้อยละ ๑ เท่านั้น ส่วนพ่อแม่ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปานกลาง มีครูที่เลื่อนสถานภาพหรือเลื่อนชั้นสูงขึ้น ประมาณร้อยละ ๖๑ สถานภาพคงเดิม ประมาณร้อยละ ๓๕ และเลื่อนชั้นต่ำลง ประมาณร้อยละ ๔ และในระดับการศึกษาพ่อแม่สูง ปรากฏว่ามีครูเลื่อนชั้นสูงขึ้นเพียงร้อยละ ๑๖ คงเดิมร้อยละ ๔๓ และเลื่อนชั้นต่ำลง มีเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ ๔๑ ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒๓

ตารางที่ ๒๓ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามจำนวนปีการศึกษารวมกันของพ่อแม่ครู

ตารางที่ ๒๓

จำนวนปีการศึกษา รวมกันของพ่อแม่ครู	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
๐ - ๑๒ ปี	๘๘.๘ (๑๐๖)	๘.๘ (๑๑)	๐.๘ (๑)	๑๐๐.๐ (๑๑๘)
๑๓ - ๒๔ ปี	๖๑.๑ (๘๐)	๓๕.๑ (๔๖)	๓.๘ (๕)	๑๐๐.๐ (๑๓๑)
๒๕ - ๓๖ ปี	๑๕.๙ (๘)	๘๓.๑ (๒๒)	๘.๒ (๒๑)	๑๐๐.๐ (๕๑)
รวม	๖๕.๙ (๑๘๘)	๒๖.๓ (๙๕)	๘.๐ (๒๗)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

จากข้อมูลในตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่าค่านิยมในเรื่องการศึกษาที่สูงในทุกระดับชั้นทางสังคม ดังนั้นถ้าหากเป็นไปได้แล้ว คนทุกชั้นจะพยายามให้ลูกมีการศึกษาคือหรือสูงกว่าพ่อแม่ เพื่อโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า

สำหรับการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของพ่อแม่กับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู จะใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษาระดับปานกลางของพ่อแม่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะ ประการแรกคือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างศึกษาโดยเลือกเฉพาะอาชีพครู จากตารางที่ ๑๘ ก็แสดงให้เห็นว่าอาชีพรับราชการครูทำให้ครูสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นถึงร้อยละ ๖๕ และสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมที่สูงขึ้น คงเดิม ต่ำลง นั้นเป็นการเปรียบเทียบระหว่างพ่อกับลูก กล่าวคือ ถ้าพ่ออยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำ (กลุ่มอาชีพที่ ๔, ๕, และ ๖) ส่วนลูกอยู่ในชั้นสังคมระดับ

กลาง (กลุ่มอาชีพที่ ๒, ๓) ก็เท่ากับว่าลูกมีสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น
หมด ซึ่งมีไค่หมายความวาก้าวเข้ามาอยู่ในชั้นสังคมระดับสูงจริง ๆ หรือพอที่อยู่ใน
ชั้นสังคมระดับสูง (กลุ่มอาชีพที่ ๑) ส่วนลูกอยู่ในชั้นสังคมระดับกลาง (กลุ่มอาชีพที่
๒, ๓) ก็เท่ากับว่าลูกมีสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลงหมด ซึ่งมีไค่หมาย
ความวาก้าวเข้าไปอยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำจริง ๆ ฉะนั้นการศึกษาในระดับกลางจะช่วย
ให้มองเห็นสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมได้ชัดเจนว่า เพราะการเลื่อนชั้นสูงขึ้น
ก็หมายความว่า ก้าวเข้าไปอยู่ในชั้นสังคมระดับสูง และเลื่อนชั้นต่ำลงก็หมายความว่า
วาก้าวเข้าไปอยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำ ประการที่สองคือ จากตารางที่ ๒๒ แสดงให้
เห็นอิทธิพลของการศึกษาของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาของลูก โดยเฉพาะในระดับการศึกษา
พ่อแม่ระดับกลางที่มีครบจบการศึกษาระดับสูง ในอัตราส่วนที่เห็นได้ชัดเจน และการ
ศึกษาที่ครูได้รับนี้เองจะช่วยให้เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นได้ โดยได้รับการยืนยันจากสมมติ-
ฐานข้อแรก ควดยเหตุยดั่งกล่าวข้างตน การศึกษาความสัมพันธ์โดยใช้ขอมูลเฉพาะการ
ศึกษาระดับกลาง (จำนวนปีการศึกษารวมกันของพ่อแม่ ๑๓-๒๔ ปี) จะให้ประโยชน์ใน
การวิจัยขอมูลได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น และจากผลการศึกษาในตารางที่ ๒๓
ก็ปรากฏชัดว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางหรือค่อนข้างสูงนี้ มีความสัมพันธ์
กับสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู เพราะครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นมีมาก
ที่สุด ประมาณร้อยละ ๖๑ อยู่ในชั้นสังคมเดิมประมาณร้อยละ ๓๕ และเลื่อนชั้นทางสัง-
คมต่ำลงมีเพียงร้อยละ ๔ เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่มีความ
สัมพันธ์ในทางบวกกับการเลื่อนชั้น ทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู

๔. ลักษณะอาชีพของพ่อน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคม

ของครู

จากผลงานวิจัยและแนวความคิดทางทฤษฎี แสดงให้เห็นว่าอาชีพของ
พ่อมีความสำคัญต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมของลูกไม่น้อย ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการ
เลื่อนชั้นทางสังคมของครู จึงได้นำเอาตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือลักษณะอาชีพ

ตารางที่ ๒๔

กลุ่มอาชีพของ พ่อครู	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
สูง	๐	๕๘.๑	๔๑.๙	๑๐๐.๐
	(๐)	(๓๖)	(๒๖)	(๖๒)
กลาง	๕๓.๓	๔๕.๖	๑.๑	๑๐๐.๐
	(๔๘)	(๔๒)	(๑)	(๙๒)
ต่ำ	๑๐๐.๐	๐	๐	๑๐๐.๐
	(๑๔๓)	(๐)	(๐)	(๑๔๓)
รวม	๖๔.๖	๒๖.๓	๙.๑	๑๐๐.๐
	(๑๙๒)	(๙๔)	(๒๗)	(๒๙๓)

หมายเหตุ จำนวนเต็มของพ่อครูที่ศึกษามีเพียง ๒๙๓ คน เพราะมีพ่อของครู ๓ รายไม่ได้ประกอบอาชีพ

สำหรับการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพของพ่อกับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุ จะศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพระดับกลาง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในการวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ซึ่งขอมลที่พบในตารางที่ ๒๔ ก็แสดงให้เห็นชัดเจน เพราะปรากฏว่าครูที่มาจากกลุ่มอาชีพระดับต่ำ มีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นทั้งหมด เนื่องจากว่าพ่อครูที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ในการศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพที่จัดอยู่ในระดับต่ำทางสังคม คือข้าราชการระดับ ซี๑ ซี๒ เกษตรกร และค้าขาย ซึ่งก็เท่ากับสนับสนุนในข้อที่ว่าการรับราชการครู ทำให้ครูมีโอกาสเลื่อน

ชั้นทางสังคมสูงชันกว่าพอ และจากผลวิจัยในสังคมไทยก็แสดงว่าพอที่มีอาชีพรับราชการและเกษตรกร มักจะส่งเสริมลูกให้ประกอบอาชีพรับราชการ เพราะเห็นเป็นอาชีพที่มีเกียรติได้รับการยกย่องในสังคมและมีรายได้ที่แน่นอน และเพื่อที่จะหนีให้พ้นจากการทำงานเช่นเดียวกับพอ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นงานหนักและมีรายได้ที่แน่นอน ส่วนในกลุ่มอาชีพพอระดับสูง ปรากฏว่าลูกเลื่อนสูงชันกว่าพอนั้นไม่ปรากฏเลย ส่วนใหญ่อยู่ในชั้นสังคมเดียวกับพอ สถานภาพการเลื่อนชั้นจึงอยู่ในลักษณะคงเดิม ซึ่งก็แสดงว่าลูกก็พยายามเลื่อนสถานภาพของตนมาจนเท่ากับพอแล้ว และมีการเลื่อนต่ำลงมาก ทั้งนี้ควยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ก็ยังอยู่ในระยะเริ่มเริ่มต้นของการทำงาน ลักษณะที่ปรากฏเช่นนี้ ตรงกับหลักความจริงที่กล่าวไว้ในบทแรกแล้วว่า ถ้าพอยู่ในชั้นสังคมระดับสูงแล้ว ลูกก็ไม่มีโอกาสเลื่อนสูงไปกว่าพอย่างสูงสุดก็เท่ากับพ ดังนั้นสถานภาพการเลื่อนชั้นจะอยู่ในลักษณะคงเดิม ส่วนการเลื่อนชั้นต่ำลงก็ปรากฏได้ในขณะเดียวกันถ้าพอยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำสุดแล้ว ลูกก็ไม่มีมีการเลื่อนชั้นต่ำลงไปกว่าพ ต่ำสุดก็คือเท่ากับพ อยู่ในชั้นสังคมเดิมนั่นเอง และจากตารางที่ ๑๔ ก็แสดงให้เห็นได้ชัดเจน ครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงได้ มีพอยู่ในชั้นสังคมระดับต่ำมากที่สุด รองลงมาคือชั้นสังคมระดับกลาง ส่วนชั้นสังคมระดับสูงไม่ปรากฏเลย และครูที่เลื่อนชั้นต่ำลง ปรากฏว่ามีพอยู่ในชั้นสังคมระดับสูงมากที่สุด รองลงมาคือระดับกลาง และในระดับต่ำ

ในกลุ่มอาชีพพอระดับกลาง ปรากฏว่าครูเลื่อนชั้นทางสังคมสูงชันมีมากที่สุด รองลงมาอยู่ในชั้นสังคมเดิม คือชั้นสังคมระดับกลาง เช่นเดียวกับพอ ส่วนครูที่เลื่อนชั้นต่ำลงแทบจะไม่ปรากฏเลย เท่ากับแสดงให้เห็นว่ากลุ่มอาชีพพอที่อยู่ในระดับกลางหรือค่อนข้างสูงมีส่วนทำให้ลูกเลื่อนชั้นทางสังคมสูงชันได้มากหรืออย่างน้อยที่สุดก็อยู่ในชั้นสังคมเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพของครูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการก็มักจะส่งเสริมให้ลูกรับราชการควย ประกอบกับแบบแผนของชีวิตชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นแบบที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ชีวิตของชนชั้นกลางนั้นทุก

สิ่งทุกอย่างในครอบครัวล้วนแต่มุ่งและจงใจให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของความสำเร็จในการศึกษาทั้งสิ้น เพราะพ่อแม่ในระดับชนชั้นกลางมุ่งหวังที่จะให้ลูกประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพและบริหาร เพื่อนำไปสู่การเลื่อนสถานภาพของตนเองในอนาคต

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าลักษณะอาชีพของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือทิศทางเดียวกันกับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู

๕. ระดับรายได้ของพ่อแม่จะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทาง

สังคมของครู

ปัจจัยทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ครู ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้คือระดับรายได้ของพ่อแม่รวมกันโดยเฉลี่ยต่อเดือน ระดับรายได้ของพ่อแม่นับว่ามีส่วนอย่างสำคัญในการส่งเสริมโอกาสในชีวิตของลูก ในการเลื่อนสถานภาพของตนเองให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะโอกาสในการเล่าเรียน จะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ ฉะนั้นพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือมีรายได้แตกต่างกัน ก็ย่อมจะเป็นไปได้ว่าโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมของลูกก็แตกต่างกันไปตามระดับรายได้ของพ่อแม่ด้วย

สำหรับการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดแบ่งรายได้โดยเฉลี่ยของพ่อแม่ออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. รายได้ระดับสูง หมายถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของพ่อแม่ตั้งแต่ ๖๐๐๐ บาทขึ้นไป
๒. รายได้ระดับปานกลาง หมายถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของพ่อแม่ตั้งแต่ ๓๐๐๑ - ๖๐๐๐ บาท
๓. รายได้ระดับต่ำ หมายถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของพ่อแม่ต่ำกว่า ๓๐๐๐ บาท

ตารางที่ ๒๕ สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู จำแนกตามระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของพ่อแม่ของครู

ตารางที่ ๒๕

ระดับรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนของพ่อแม่ครู	สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมของครู			รวม
	สูงขึ้น	คงเดิม	ต่ำลง	
ต่ำกว่า ๓๐๐๐	๘๓.๘ (๑๒๔)	๑๔.๘ (๒๒)	๑.๓ (๒)	๑๐๐.๐ (๑๔๘)
๓๐๐๑ - ๖๐๐๐	๕๐.๐ (๔๕)	๓๘.๘ (๓๕)	๑๐.๒ (๙)	๑๐๐.๐ (๘๙)
มากกว่า ๖๐๐๐	๕๐.๖ (๒๖)	๓๘.๔ (๒๒)	๒๕.๐ (๑๖)	๑๐๐.๐ (๖๔)
รวม	๖๔.๙ (๑๙๕)	๒๖.๓ (๙๕)	๙.๐ (๒๙)	๑๐๐.๐ (๓๐๐)

จากข้อมูลในตารางที่ ๒๕ พ่อแม่ครูที่มีรายได้ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ครูเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นถึงประมาณร้อยละ ๘๔ อยู่ในชั้นสังคมเดิม ประมาณร้อยละ ๑๕ และเลื่อนชั้นต่ำลงเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น ส่วนพ่อแม่ครูที่มีรายได้ระดับปานกลางหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ครูเลื่อนชั้นสูงขึ้นประมาณร้อยละ ๕๐ อยู่ในชั้นสังคมเดิมร้อยละ ๔๐ และเลื่อนชั้นต่ำลงร้อยละ ๑๐ สำหรับพ่อแม่ครูที่มีรายได้สูงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ครูเลื่อนชั้นสูงขึ้นร้อยละ ๔๑ อยู่ในชั้นสังคมเดิมประมาณร้อยละ ๓๔ และเลื่อนชั้นต่ำลงประมาณร้อยละ ๒๕ ซึ่งมีอยู่มากที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะรายได้ระดับกลางหรือฐานะทาง

เศรษฐกิจปานกลาง ทั้งนี้เพราะครั้งที่ใดก็ตามมาแล้วว่าอาชีพครุมีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลเลื่อนสถานภาพตนเองสูงขึ้นอยู่แล้ว และครูส่วนใหญ่ที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ก็มีพ่อที่มีอาชีพที่จัดอยู่ในระดับต่ำ และมีรายได้ต่ำ เป็นจำนวนมากที่สุด ดังนั้นข้อมูลที่ปรากฏในตาราง ครูที่เลื่อนสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น ก็จะมาจากพ่อแม่ที่มีรายได้ระดับต่ำเป็นส่วนมาก ในขณะที่เดียวกันครูที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าจะส่งเสริมลูกให้เลื่อนสถานภาพสูงขึ้นได้ก็จริง แต่เมื่อเลื่อนได้สูงเท่ากับพ่อแม่ สถานภาพชั้นทางสังคมก็จะอยู่ในลักษณะเดิม และเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับระดับรายได้ ๒ กลุ่มแรก ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ข้อมูลที่ปรากฏออกมาจึงอาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์จึงเน้นที่รายได้ระดับกลาง หรือฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ซึ่งน่าจะเป็นช่วงระดับรายได้ที่แสดงอิทธิพลได้ชัดเจนที่สุด ผลจากการวิจัยพบว่า รายได้พ่อแม่ครุระดับ ๓๐๐๑ - ๖๐๐๐ บาท ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นรายได้ระดับกลางค่อนข้างสูงนี้ ทำให้ครูเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นได้มากที่สุด คือร้อยละ ๕๐ อยู่ในชั้นสังคมเดิมประมาณร้อยละ ๔๐ และเมื่อรวมสถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมสองกลุ่มนี้เข้าด้วยกัน โดยพิจารณาจากเหตุผลที่ว่า ครูที่มีสถานภาพคงเดิม ซึ่งเท่ากับระดับชั้นสังคมของพ่อ ถึงแม้ว่าจะไม่สูงขึ้น แต่ก็ไม่ต่ำลง ก็จะแสดงให้เห็นอิทธิพลของรายได้ของพ่อแม่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลงประมาณร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า รายได้ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู

สรุปการศึกษาในบทนี้ พบว่าระดับการศึกษาของครุมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเลื่อนชั้นทางสังคมของครุในระหว่างรุ่นอายุ กล่าวคือ ครุที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าหรือมีความมีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุได้มากกว่าครุที่มีการศึกษาน้อยกว่า ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดทางทฤษฎีที่อาศัยความสามารถส่วนตัวในการเลื่อนชั้นทางสังคม เท่ากับแสดงว่าสังคมประชาธิปไตยที่ให้โอกาสแก่สมาชิกในสังคมได้ใช้ความสามารถในการเลื่อนสถานภาพของตนเอง

จากการนำตัวแปร คือสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ มาศึกษาว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครูหรือไม่ ซึ่งผลวิจัยในการศึกษาคั้งนี้ในกลุ่มอาชีพครูโดยเฉพาะ ก็ปรากฏออกมาแล้วว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คือ ขนาดครอบครัวระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพและระดับรายได้ของพ่อแม่ครูนั้น มีความสัมพันธ์กับการเลื่อนชั้นทางสังคมในระหว่างรุ่นอายุของครู ดังสมมติฐานที่ตั้งไว้

การที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาว่า ปัจจัยทางการศึกษาคู่จะมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ คือสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ ก็มีใ้ตีความความว่าการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียวที่จะช่วยให้บุคคลเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้นกว่าพ่อได้ เพราะในโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันอยู่ แต่สำหรับการศึกษาคู โดยเฉพาะในประเทศไทย ได้เปิดโอกาสให้กับผู้ที่มีฐานะคอยเศรษฐกิจได้รับการศึกษาทางคานนี้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในกรณีสังคมไทย ปัจจัยการศึกษาอาจเป็นตัวกำหนดการเลื่อนชั้นทางสังคมที่สำคัญที่สุดก็ได้

อนึ่งจากผลการวิจัยที่พบว่าครูที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น ส่วนใหญ่มีพ่อแม่อยู่ในระดับต่ำทางสังคม ทั้งทางคานการศึกษา อาชีพ และรายได้ รองลงมาคือครูที่มีพ่อแม่อยู่ในระดับกลางทางสังคม และที่มีเป็นจำนวนน้อยที่สุดคือครูที่มีพ่อแม่อยู่ในชั้นสังคมสูงในขณะเดียวกัน ก็พบว่าครูที่มีการเลื่อนชั้นทางสังคมต่ำลง มีเป็นจำนวนมากที่สุดในกลุ่มพ่อแม่ระดับสูงทางสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักความจริงที่ว่า ลูกที่มีพ่อแม่อยู่ในชั้นสังคมสูงสุดแล้ว ลูกก็ไม่มีโอกาสเลื่อนสูงขึ้นกว่าพ่อได้เลย เพียงแต่มีโอกาสเสมอหรืออยู่ในชั้นสังคมเดียวกับพ่อแม่เท่านั้น สถานภาพการเลื่อนชั้นทางสังคมจึงอยู่ในสถานภาพคงเดิมเช่นเดียวกัน ลูกที่มีพ่อแม่อยู่ในชั้นสังคมต่ำสุดแล้ว ลูกก็ไม่มีโอกาสที่จะเลื่อนต่ำลงไปได้อีก แต่จะมีการเลื่อนชั้นสูงขึ้นกว่าพ่อได้มาก ดังนั้นผลการวิจัยจึงปรากฏออกมาในลักษณะดังกล่าวข้างต้น